

УДК 130.2:[001.3+7.01]

МИСТЕЦТВО І НАУКА ЯК ФОРМИ ДУХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЧИ МОЖЛИВА ВЗАЄМОДІЯ?

Пересада Д.І.

Науковий керівник – к. соц. и., доц. Омельченко В.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. філософії,
м. Харків, Україна

тел. +380939393853.

This work explores the similarities and differences between art and science as forms of spiritual and practical mastery of reality. It highlights key grounds for comparison, including the goals, ways of reflecting reality, ways of thinking, sign systems, and degrees of objectivity and subjectivity. Despite their differences, the study suggests that art and science share common features and may interact and influence each other.

Мистецтво і наука є формами духовної діяльності, духовно-практичного освоєння дійсності, які, на перший погляд, здаються абсолютно різними, не пов'язаними між собою. Дійсно, між мистецтвом і наукою існує низка ключових відмінностей. Але яких конкретно? Чи мають мистецтво та наука спільні риси, які їх споріднюють та дають підстави стверджувати про подібність цих форм духовної діяльності? Чи можлива взаємодія і взаємний вплив мистецтва та науки? Пошук відповідей саме на ці запитання є **метою** даного дослідження.

Поняття мистецтва є складним і багатограним, наразі немає його єдиного загальноприйнятого визначення. Менше з тим, на мистецтво можна дивитись як на творчу діяльність, спрямовану на втілення образів, які виникають у людській уяві, різними історично сформованими способами.

А щодо науки? Це діяльність, спрямована на дослідження та пояснення реальності, вироблення, накопичення та систематизацію нових знань про дійсність. Наука прагне до об'єктивності, формулювання і перевірки гіпотез, створення концепцій і теорій, підтверджених даними практики.

Розмірковуючи про ключові відмінності цих форм духовної діяльності, доцільно обрати підстави для їхнього порівняння. Ними можуть бути: 1) мета кожної з цих форм діяльності; 2) способи відображення дійсності; 3) спосіб мислення, притаманний митцям та вченим; 4) знакові системи, якими користуються мистецтво та наука; 5) ступінь об'єктивності у відображенні дійсності; 6) міра панування раціонального або чуттєвого, емоційного.

Так, наприклад, метою науки є розуміння та пояснення світу, пошук його загальних закономірностей, прагнення до логічно обґрунтованих та перевірених знань, тоді як мистецтвом керує бажання створити щось

естетично привабливе чи емоційно резонансне для людини, наблизитися до естетичного ідеалу. Наука, маючи своїм «інструментом» насамперед раціональне мислення, спирається на науковий метод. У мистецтві ж митець спирається насамперед на художні образи, тому він не обов'язково дотримується жорстко встановленої методології, а алгоритми творчого процесу можуть суттєво варіювати в залежності від особистості митця. Наука прагне до об'єктивних знань, а науковці – до свободи від оціночних суджень. Мистецтво, навпаки, часто більш суб'єктивне, оскільки воно є засобом вираження особистісних поглядів та переконань митця. Наука звертається до розуму і спонукає до раціональних міркувань, мистецтво ж спрямоване на чуттєвий бік особистості і тому спонукає до переживання почуттів.

Незважаючи на широке коло відмінностей, які існують між мистецтвом і наукою, можна припустили, що вони мають спільні риси. Але які саме? І мистецтво, і наука орієнтовані на виконання соціального замовлення з боку суспільства; прагнуть пізнати і зрозуміти світ; передбачають використання творчого мислення та спостереження як методу пізнання. Наука часто надихає мистецтво, а мистецтво допомагає донести наукові ідеї до широкої аудиторії. Митці використовують у своїй роботі наукові принципи, наприклад, враховують закони фізики в скульптурі, закони оптики та світла в живописі, динаміки у хореографії, математику ритму у музиці. Крім того, і наука, і беруть участь у формуванні світогляду.

Свідченням того, що мистецтво і наука взаємодіють та здійснюють взаємний вплив є використання для створення видатних витворів художнього мистецтва базових принципів «золотого перетину» і перспективи. Приклади всесвітньо відомих творінь мистецтва, де не обійшлося без науки: «Зоряна ніч» Вінсента Ван Гога (відображає інтерес митця до науки про оптику та до того, як людське око сприймає світло та колір); фреска Мікеланджело на стелі Сікстинської капели «Створення Адама» (митець спирається на принципи анатомії та перспективи, щоб створити анатомічно точно зображення людської форми, а також на концепцію «великого ланцюга буття», згідно з якою всі живі істоти були частиною ієрархії, вінцем якої була людина. Наукова фантастика як жанр літератури теж слугує ілюстрацією взаємин мистецтва і науки.

Отже, коли йдеться про мистецький процес і науковий пошук, стає зрозумілим, що, незважаючи на відмінності, вони багато в чому схожі, зокрема в тому, що і наука, і мистецтво вимагають новаторства і оригінальності, наполегливості та проникливості, врешті-решт, натхнення.

Список використаних джерел

1. Wilson, S. (2003). *Information Arts: Intersections of Art, Science, and Technology*. MIT Press.